БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетингеН

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1955 МАРТ 20 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 58 (3252)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Мурнуу-Чөөн чүк областарның көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлел хуралы (1 арын).

Чурттуң бүдүрүлгелеринде (1 арын).

«Гигант» деп тараалаң совхоз тарылга мурнуу чарыында (1 арын).

Бистиң области (1 арын).

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга чедишкинниг боттандырар дээш: Сүт-Хөл районнуң колхоэтары мал ажылының шиитпирлиг көдүрлүүшкүнү дээш демиселде (2—3 арыннар).

О. Очур-оол.—Ниитиниң мал ажылының бедик көдүрлүүшкүнүнче (2 арын).

М. Делег.—Кара-Дагның эдектериндe (2 арын).

Д. Бавукпан.—Инек фермазында (2 арын).

М. Балабай.—Мал ажылының продуктуулуун белидер (3 арын).

О. Дивестек.—Хой малды ажаарынга мөөң дуржулгам (3 арын).

А. Аңара.—Малчыннар оргузунга масса-политиктиг ажылды эжиждер (3 арын).

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлөөлериниң Варшавада чеде бергени (4 арын).

АКШ болунуң чалчаларын чепсегеп турар (4 арын).

Уругларны кижизидеринге ада-иениң ролюн бедидер

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак бистиң уругларывыстың кижизидилгезинге улуг хайгааралды болгаш кичөөнгейни салып турар. Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң 1955 чылда Күрүне бюджединиң дугайында Хоойлуда улус чырыдышкынының талазы-биле чарыгдалларны хөй миллиард рубль түннүг кыдыр көргени болгаш чүгле бистиң областың улус өредилгезинге 67,6 миллион рубльди чарыгдаарын көргени уругларны өредиринге болгаш кижизидеринге совет күрүнеңиң канчаар-даа зажок улуг сагыш салыышкынының херечизи болур.

Партия болгаш чазактың ол кайгамчык улуг дузаламчызының ачызында бистиң область улус өредилгезиниң талазы-биле улуг чедишкиннериг болган. Областың школаларында 34 муң ажыг уруглар өреним турарлар. Бистиң аныяк салгакчыларывыстың кижизидикчилери—башкы кадрлар чыл келген тудумга өзүп турар. Ынчангаш бистиң уругларывысты шын кижизидериниң болгаш өредириниң айтырының школалар болгаш башкылар коллективтери чедишкиниг шиитпирлеп турарлар.

Оон-биле чергелештир, уругларның кижизидилгезинге болгаш өредилгезинге ада-иениң ролюн бедиг-биле үнелээри чугула. Чүге дээрге, ег-бүле — быжыг, найыралдыг коллектив. Ол—уругуну кижизидилгези-биле хүн-бүрү харылзаалыг. Ол чорук ада-иениң кижизидикчи ролюн бедидип турар.

Бисте боттарының уругларын шын кижизидер болгаш өредир талазы-биле школага эки дузалажып турар ада-иелерни эвээш эвести демдеглеп болур. Чижээ, Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтуң кежигүнү, Чадаана сумузунда 7 чыл школазының ада-ие комитединиң кежигүнү Монгуш Севильбаа бажыңында уругларына кичээлдээр булуңну тургузуп берген. Ол башкылар-биле үргүлчү харылзажып, уругларның канчаар өреним турарын үргүлчү сонуургап, кичээлдерге олуржуп турар. Ол ышкап чижекти Барыын-Хемчик райондан база көргүзүп болур. Ленин аттыг колхозтуң кежигүнү С. М. Назын-Баирның 4 уруглары II—VI классларда өреним турар. Ол уругларының шын кижизидилгезиниң дугайында үргүлчү сагыш салып, оларның школада канчаар өреним база кандыг чурумнуг турарын үргүлчү хайгаарап турар. Оон түннелинде колхозчунуң уруглары эки чурумнуг болгаш чүгле «4» болгаш «5» демдеклериг өреним турарлар. Ол ышкап хөй санныг чижектерни кайы-даа районнардан база Кызыл хоорайдан көргүзүп болур.

Партия болгаш чазак уругларның кижизидилгезинге болгаш өредилгезинге доктаамал сагыш салып турда-ла, чамдык ада-иелер ону чүгле школаның болгаш башкыларның хөрөө кылдыр шын эвес көрүп турарлар. Ынчаарны ада-иелерге алдарыг совет педагог А. С. Макаренконуң дараазында сөстерин сагындырза чогуур:... «шын кижизидилге—ол бистиң назылап кыраанда аас-кежиктиг чуртталгавыс. Багай кижизидилге—ол бистиң келир үеде човуланывыс, бистиң караавыстың чажы, ол— кижилерниң мурнунга, бүгү чурттуң мурнунга бистиң буруувус».

Ада-иениң болгаш кижизидикчилерниң талазынган уругларга шыңгыы негелделиг болуру, оон-биле кады оларның дугайында үргүлчү сагыш салыры, оларга ынак болуру, хүндүлелди болгаш бүүдүрелди оларга көргүзери шын болгаш чедишкиниг кижизидилгениң үндезини болур. Уругларның шын кижизидилгезин чүгле ол принципти сагып турган чедип ап болур.

Уруглары школага өреним бергенде-даа ада-иениң кижизидикчи хүлээлгези болгаш харыысалгазы оларга хевээр артары биллингир. Чамдык ада-иелер уругларын школаже өредип чорудупкаш: «Уругну хепкерери болгаш ашкарып-чемгерери бистиң хөрөөвис, а кижизидери болгаш өредири школаның хөрөө» деп бодап турарлар. Кызылда ада-ие Б биле Э оларның уруглары № 2 школада өреним турарлар. Бажан башкы оларның оглун каттышкан күш-биле шын кижизидер айтырыгны чугаалажыр дээш чедип көрге, Э мынчаар харыылаан: «Моон сонгаар бөөр келбенер. Оглумну силерге берип кааным кай, ынчангаш боттарыңар өредицер, кижизидинер. Мен башкы эвес-тир мен». Ындыг чижекти Кызылдың № 3 школазындан база көргүзүп болур. Хамаатты А үстүнде ада-иеден ылгал чок болган. Оон оглу школада багай өреним, чурум үреп турар. Башкы ол дугайын А биле чугаалажырга: «Бис аар-бергени көрүп эрткен бис, оода оглувус сула өскей аан» деп харыылаан.

Уругларның шын кижизидилгезинге болгаш өредилгезинге ада-ие комитеди улуг рольдуг. Оон ажылы бедик деңнелге тургустунган черлерде кижизидилге ажылы эки түннелдерни бөөр. Аная кижизидилгениң, өредилгениң, школага шеф дузаламчызын көргүзериниң айтырыгларын доктаамал чугаалажып турар чорук—школа биле ада-иелериң аразында харылзаазын, кады ажылдажылгазын күштелдирер.

Уругларны күш-ажылга ынакшылдыг болурунга бичезинден тура өредири ада-иениң бир чугула сорулгазы болур. Чамдык ада-иелер ону базагла чедир үнелевейн, мынча дижирлер: «Боттарывыс үүлдаа чурттадывыс, берге күш-ажылын кылыңдаа чордувус. Ам бистиң ажы-төлүвүс чыргалдыг өскейлер аан». Ол бодал частырыглыг болгаш хоралыг. Ындыг байдалга өнемчээн уруглар күш-ажылынга ынак эвестер, ынчангаш олар бергелерни ажып эртериңе шыламыкай кижилер кылдыр боттарын дадыктырып ап шыдавастар.

Ада-иениң база бир чугула сорулгазы болза, уруглары ак-сеткилдиг, ээлдек, улуг кижилерге хүндүлелдиг, биче сеткилдиг болур чорукка кижизидери болур. Уругларның шын кижизидилгезинге өрегжок чугула түүлдериниң бирээзи болза шыңгыы хүн-чурумун тургузуп бөөри болур. Ону тургузуп бергеш, ол чурумну уруглар канчаар күүседип турарын ада-ие үргүлчү хайгаараар ужурлуг. Ол чурумну уруглар өренириңе, кичээл катаптаарынга, онаалга күүседиринге, ада-иезинге дузалажып ажыгдаарынга, ойнап-хөлээринге, агаарлаарынга шаг-үе четчир кылдыр таарыштыр тургузары чугула.

Уругларны шын кижизидериңе болгаш өредириңе ада-иениң ролюн бедик деңнелге тургузарынче кичээнгей салыры партия, совет, комсомол, улус өредилге органнарының чугула сорулгазы болур. Олар ада-ие комитеттериниң ажылынга үргүлчү дузалажып тургаш, школаларга өредилге-кижизидилгелиг ажылды бедик деңнелге тургузарын чедип алыр хүлээлгелиглер.

Бистиң школаларывыс болгаш башкылар коллективтери уруглар ның ада-иелери-биле кады ажылдажылганы күштелдирип тургаш, коммунизмниң аныяк тургузукчуларын—бистиң уругларывысты шын кижизидериңе болгаш өредириңе чаа-чаа чедишкиннерлиг болуру чугаажок.

Чурттуң бүдүрүлгелеринде

(СЭТА-ның корреспондентилеринден)

Хабаровскиниң судно тудуушкунунуң коллективи Ыраккы Чөөн чүктүң балык үлетпүрүнге боду чоруур флот бүдүрүп үндүрерин шиңгээдип алган. Ам судно кылыр черде Приморье болгаш Сахалин эриктеринден сельди балык тударынга тускай белеткээн моторлуг суднолар туруп турар. Ол судноларда четки көдүртүр чаа машиналарны болгаш өске-даа тывыш херекселдерин тургузуп турар.

* * *

А. А. Жданов аттыг «Кызыл Сормово» завод (Горький хоорай) тараа кургадыр көжүп чоруур машинаны болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа машиналарының улуг бөлүүн белеткеп кылган. Тарымал тоорук ажаап алыр боду чоруур комбайнарга таарыштырган тоорук сывы тура тыртар херекселдерни болгаш өске-даа кезектерни хуусаа бетинде Украинаже, Соңгу Кавказче болгаш өске-даа районнарже чоруткан.

* * *

Стандарттыг бажыңнар тударының Пеновск заводу (Великие Луки область) бирээзинин-не ишкири 150 тонна силос кирер улуг суургалар бүдүрүп үндүрерин шиңгээдип ап турар. Бо чылын колхозтарга 40 улуг силос суургаларын белеткээр.

* * *

Сталинград ГЭС-тиң тудуушкун районунга геологтар пор довурак чыдар байлактыг черни тыпкан. Ол порну эртеткен соонда керамзит деп чаа тудуг материалы болу бөөр. Чылда бо материалды 200 муң кубометр чедир бүдүрүп үндүрер завод тудуушкунун маңаа эгелээр.

* * *

Үзбекистанның ус-тывыш кооперациязының бүдүрүлгелери культиваторларны, тракторларга болгаш көдээ ажыл-агый машиналарынга артык кезектерни белеткеп турар. Ташкентиниң, Самаркандының артельдеринде автосуггарыкчылар, үнүштерниң хоралакчылары-биле демисел чорударынга хереглээр чаштырыкчылар болгаш доозунналдырыкчылар кылып үндүрерин таарыштырган.

* * *

Электростанциялар тудуушкунунуң министерствозунуң электромонтаж механизмнериниң Харьков заводунга колхозтарга бажың кыры шывар материалдар бүдүрүп кылыр чартык автоматтарның баштайгы белүүн белеткээн. Колхозтар бо машиналар-биле чурттуң чиг эдинден бажың кыры шывар ама демирлер белеткеп болур.

(СЭТА).

Мурнуу-Чөөн-чүк областарының көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлел хуралы

САРАТОВ. Көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин база күрүнеге дужаалгазын көвүдедиринге холбаштыр РСФСРниң Министрлер Чөвүлелиниң чыыдырганы Мурнуу-Чөөн-чүк областарының көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлел хуралы март 17-де Саратовта ажыттынган. Чөвүлел хуралда Саратов, Сталинград, Куйбышев, Чкалов, Балашов, Пенза, Ульяновск, Астрахань областарның көдээ ажыл-агыйының мурнакчылары, МТС-тернин, совхозтарның директорлары, кол агрономнары болгаш кол инженерлери, райкомнар секретарылары, райкүүскомнар даргалары, областарның партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнарының удуртукчу ажылдакчылары, эртем-шинчилел албан черлериниң, министерстволарның ,ведомстволарның төлөөлекчилери киржип турарлар. Чөвүлел хуралдың ажылынга киржири-биле Украинаның көдээ ажыл-агыйының мурнакчыларының төлөөлери келгеннер.

Чөвүлел хуралдың хүндүлүг президиумунга СЭКП ТК-ның Президиум кежигүннерин улуг сорук киришкин-биле сонгаан.

Чөвүлел хуралдың ажылында Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Бирги Секретары эш Н. С. Хрущев киржип турар, ону чөвүлел хуралдың киржикчилери динмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Чөвүлел хуралдың бүдүүзүнде эш Н. С. Хрущев Саратов областың Ворошиловский районунуң Фрунзе аттыг колхозунга, мал ажылының болгаш мал чеми тыварының Мурнуу-Чөөн-чүк эртем-шинчилел институдунга, ССРЭ-ниң Мурнуу-Чөөн чүк талазы-биле чер ажылының институдунга чораан болгаш СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүседиринин талазы-биле колхозтарда, МТС-терде болгаш совхозтарда кандыг хемчегларни чорудуп турарының база тараа болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрерин дыка көвүдедиринге Поволжьениң районунда кандыг курлавырларлыг болуп турарының дугайында колхозчулар, эртем ажылдакчылары болгаш көдээ ажыл-агыйның мурнакчылары-биле чугаалашкан.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш А. М. Пузановтуң кыска эге сөзүнүң соонда «Мурнуу-Чөөн-чүктүң колхозтарынга болгаш совхозтарынга көдээ ажыл-агый продукциязын бүдүрерин болгаш күрүнеге дужаалгазын көвүдедир талазы-биле хемчегларниң дугайында» деп илеткелди ССРЭ-ниң министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы эш П. П. Лобанов кылган.

Илеткел соонда санал бериишкини эгелээн.

„Гигант" деп тараалаң совхоз тарылга мурнуу чарыында

САЛЬСК (Ростов область). Сальск ховузунда хар эрип калган. Хүнүс часкы аас хүнге хөрүүн дүрген кургаар. Чуртта суралгыг «Гигант» деп тараа совхозу часкы ажылдарын эгелээриңе бүрүн белен.

Совхозтуң кол агроному А. И. Петровский СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга мынчаар чугаалаан:

Бо чазын совхозтуң коллективи чүгле тараны алды муң гектар хирени тарыыр апаар. Бо шөлдүң чартының өске аргаларда улуг артык шинээлиг болурун көргүскен кызыы одуруглуг арга-биле тарыыр апаар. Чижээлээрге, эрткен чылын совхозтуң алдыгы салбырынга кызыы одуругларлыг сеялкалар-биле күзүн чаштырын тараан кызылтас бир гектардан 3 центнер немелде дүжүттү берген.

Кукуруза тарылгазы дыка калбарар. Ону дөрбелчин-уяланчак арга-биле тарыыр. Ону чоруларда «СШ-6» деп сеялкалардан эштештирип кылган 10 агрегаттарны белеткеп алган бис. Тараа чаштырыкчылары кыска хуусаалыг курстарга тускай белеткелди эрткен.

Кызылтас болгаш өске-даа культуралар чаштырын тарыырынга күчүлүг чеден хире тракторларны болгаш сеялкаларны киирип турар бис. Часкы тарылганың планын чугаалашпышаан, бистиң коллектививис эрте тарыыр культураларны үш ажыл хүнүнде чажып тарыырын хүлээнип алган.

Февральда болган чылыг дужуушкунун чугаа аайы-биле чугаалаза чогуур. Ону эки ажыглап, 10 муң гектарны илиртеп ап шыдаан бис. Мартта хар чаарының мурнунга чедир илиртеп ап шыдавайн барган черлерге бодаарга бо участоктарга шык хөрөүнче 10 сантиметр сиңнигин киргенин хынала көргүскен.

Часкы хову ажылдарының баштайгы хүннеринде-ле илиртөөн черлерге механизаторлар культивацияга эгелеп киришпер. Аная ийиден хөй эвес хүн кирер.

Февральда көдээ ажыл-агый ужарчүүлүнүң дузазы-биле күзүн чажып тараан он муң хире гектар кызылтасты немелде чемгерилге-биле азырап, кукуруза болгаш тарымал тоорук тарыыр черге удобрениени база чашкан бис.

Бедик дүжүт өстүрүп алырын коллективив хүлээнип алган. 20 муң гектарның гектар бүрүзүнден 18 центнер тарааны, ынчаарга үш муң гектар бүрүзүнден 14—14 центнер тарааны ажаап алыры шиитпирлетингеН.

(СЭТА).

Белоруссияда чаа черлерни шиңгээдип ап турары

МИНСК. Бо чылын Белоруссия Полесьезинин кышкы бойдус чуруу аная эвес кылдыр кестүр. Карак четпес ак харлыг делгемнерни кургадылганың кол болгаш улуг эвес каналдары узун дургаар болгаш кежилдир эртип турар. Доң черниң корааг шириктери чер бүрүде карарып чыдар. Чайын эртери берге тулааларда экскаваторлар, бульдозерлер, довурак устурардар ажылдап турар.

Кышкы үеде чаа черлер шиңгээдип алыры болгунмас деп шаанда санап турган. Ындыг болза-даа республиканың көдээ ажыл-агыйының механизаторлары ол хөөнү буруу шапканнар. Ам чаа черлер шиңгээдилгезин барык бүдүн чыл иштинде чорудуп турар. Улуг эвес үзүктелишкиннер часкы суг дажыырының үеинде болгаш күзүн чаашкыныг хүннерде болуп турар.

Кышкы мелиорация ажылдары муң-муң гектарларда чорутунуп турар. Көвүрүглер, моондактаашкыннар чер бүрүде туттунуп, хемнериң уну дескилетинип, чаа каналдар кастынып турар. Тулаалатынган черлерни кургадырынга болгаш шиңгээдиринге хөй күш үнер ажылдарны 90 хуу механизастаан. Чаа черлер шиңгээдилгезинге машина-мелиоративтиг 15 станциялар база экскаваторнуң бир станциязы, МТС-тернің шынаа мелиоративтиг 200 отрядтары киржип турар.

Бо чылын торф-тулаа хөрүннерни көдээ ажыл-агый ажылалынга бүдүн чартык катап хөйну белеткээрин төлевилээн. Кукуруза тарылгазы алды катап өзер, ген, чигир свеклазы, ногаалар, мал чеми культураларның тарылга шелү база-ла улгадып турар.

(СЭТА).

БИСТИҢ ОБЛАСТА

★

Тарылгага белеткел

Улуг-Хем районда «Күш-ажылдың хостуу» колхоз эрткен чылын ногаалар тарылгазын организастыг чорутканы-биле оон 87246 рубльдин орулгазын алган.

Ол колхозта огород бригадазы бо чылын ногаалардан бедик дүжүттү алыр дээш баш бурунгаар белеткел ажылдарын кылган, 6 парниктериңе оңгарын каскан болгаш ынча өлекти төккен. Парниктерниң 126 рамаларын белеткээн. Чемиштиг саважыгаштарны 80 мунну кылганнар.

Ногаа бригадазында мурнакчыларның саны өзүп турар. Чижээ, Д. Хува, К. Күске болгаш Кононов олар ажыл нормазын ийи ажыг катап күүседип турарлар.

Колхозчуларның номга хандыкшылы

Бии-Хем районнуң Өөк көдээ суурда библиотеканың ном фонтузу болгаш номчукчуларның саны чыл-бүрүде-ле көвүдеп турар. Ында көдээ ажыл-агыйның, политиканың, чечен чогаалдың литератураларының алды муң ажыг номнары бар.

«Искра» колхозтуң колхозчулары номчулгага улуг хандыкшылдыг. Чүгле сөөлгү каш айларның дургузунда колхозтуң инек фермазының саанчызы Попова—Некрасовтуң чогаалдарының чыындызын, колхозтуң кассири Проскурякова — К. Фединиң «Аная эвес чай», В. Лацистиң «Чаа эрикче» деп номнарын, колхозчу Соколова—В. Ажаевтиң «Москвадан ыракта», Е. Мальцевтиң «Чүректиң ханызындан» деп номнарын улуг сонуургалбиле номчуп доосканнар.

Библиотека эргелекчизи комсомолчу кыс Полина Третьякова номчукчулар-биле тудуш харылзаалыг. Хову бригадаларынга, мал фермаларынга чаа номнарны, солуннарны үргүлчү чедирип, колхозчу ажыл-ишчилериниң ортузунга номчулга, беседа, политик-массалыг ажылдарны үргүлчү чорудуп турар.

★ ★ ★

Дуржулгалыг ажылчын

Культура эргелелиниң типографиязында бодунуң профессиязын мергежилдиг-биле шиңгээдип ап турар хоочун-даа, аныяк-даа тускай эртемнитлер хөй. Оларның аразында аныяк-линотипист, комсомолчу Нина Толчинаның алы коллективте сураглыг.

Нина Толчина дөрт чыл мурнунда Новосибирскиниң полиграфия училищезин доосканы. Өредилгезин чедишкиниг доосканының соонда ону Тываже чоруткан. Аныяк тускай эртемниг болунуң өреним алган эртемин Кызылдың типографиязынга практиктиг ажыл кырынга ажыглап эгелээн. Теоретиктиг билигни практиктиг ажыл-биле холбаштырары баштайгы үеде аная белен эвес турган.

Ылангыя солуннарны тыва дыл кырынга өрүүрү аная берге болган. Ынчалза-даа Нина Толчина тыва үзүктерни болгаш тыва дылдың грамматиказының чамдык чугула дүүмнерин өреним алырынче бодунуң күзүн салганының түннелинде оон ажылынга турган бергедээшкиннер чедишкиннии-биле ажып эртинген. Ол болунуң мергежилин хүн бүрүнүң практиктиг ажылдары-биле болгаш коллективтиң мурнакчы линотипистериниң дуржулгалары-биле байыдып ап турган.

Кады ажылдап турар өш-өөрүнүң деткимчези-биле Нина бергелерни чүгле типилеп алган эвес, харын коллективтиң мурнакчы кижилериниң бирээзи болу берген. Ол бүдүрүлгениң хүн нормазын 120 — 130 хуу күүседип турар. Бүдүрүлгеден аңгыда, ол хөй-ниитиниң ажылынга база идепкейлиг киржип турар. Нина Толчина типографияда бот-тывынгыр уран-чүүл бөлүмүнүң идепкейлиг киржикчилериниң бирээзи.

Аныяк линотипист болунуң бүгү күштерин болгаш мергежилин бүдүрүлге планын ажыр күүседиринче, продукциязының шынарын бедидериңче салып турар.

★

Бедик хүлээлгелер

Сталин аттыг колхоз 1954 чылда мал өстүрериниң күрүне планын чүзүн аайы-биле ажыр күүседкен. Колхозчу малчыннар СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын танышкаш, малдың продуктуулуун белидерин болгаш баш санын көвүдедириниң талазы-биле бедиткен хүлээлгелерни алганнар.

Эш Танчыт-оол колхозтуң уксаалыг шээр малын малдап турар. Төрөөн 42 мериностуң 42 хураганнарын, ангор уксаалыг 30 өшкүнүң 32 анайларын ол менди доруктуруп турар. Колхозтуң шээр мал фермазында 282 хой, өшкү оолдаан. Оларның чаш төлү эки доругуп турар.

Инек кадарчызы эш Ламдак бодунга быжыглаан 40 баш төрүүр инектериниңе 40 бызаларны менди алырын хүлээнген. Ам 16 инек төрөөн. Бызаалар семис, шыырак доругуп турар.

Бижик бөлгүмнери

Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунуң төвүнде 12 кижи өреним турар бижик бөлгүмү өредилгезин эгелээнден бөөр дөрт ай ажып турар.

Ол бөлгүмде тыва дылды эш К. Балдаа, орус дылды эш Л. Кузьмина башкылап турар, ол башкылар кичээл бүрүзүнге хынамчалыг белеткеним, бедик деңнелге эртирип турар. Бижик бөлгүмүнүң киржикчилериниңе эштер М. Ийдок, М. Танор, О. Бүрүлбаа олар хүн-бүрүнүң кичээлдериниңе «4» — «5» демдеклериг өреним турар.

* * *

Ол районнуң Жданов аттыг колхозта 53 кижи өреним турар бижик бөлгүмүн дөрт кезек черде организастаан. Бөлгүмүнүң кичээлдери үзүктелишкин чокка бедик шынарлыг эртип турар.

Улуг улусту бижикке өредириниң аргазының талазы-биле таныдылганы школа директору эш Очур культармейжилерге 3 удаа кылган.

Культармейжилер боттарының башкылап турар улустарын май 10-та чедир бүрүн өредип доостурарын хүлээнип алган ажылдан турарлар.

Студентилерниң практиказы

* * *

Кызылдың башкы институдунуң ийиги курсунуң студентилери Кызыл хоорайның школаларынга бир ай хуусаалыг практиканы эртирген.

Практикантылар V—X классларга ыыл болгаш литература, математика, физика эртемнеринге бир студенти-ле 6 урокту башкылап эртирген. Олар эртемнерни башкылазрындан аңгыда классан дашкаар ажылларга база киржип, ылаңгыя хаша солуннарны, монтажтарны, класс булуннарын үндүрүп, өреникчилер-биле кады массалыг хаактаашкыннарны, организастыы-биле кино театрга солун киполар көөрүн удуртуп турган.

Школаларга эрткен практика келир өредилге чылындан эгелеп школаларга барып ажылдаар башкыларга ыыка хөй чаа чүүлдерни берген. Оларның аразында алаан хөй студентилер башкылаан урокторын кончуг эки эртиргеннер. № 2 болгаш № 3 школаның директорлары база эртемнериң башкылары студентилерниң практиказынга улуг дузаны чедирген.

* * *

Кызылдың башкы училищезиниң IV-кү курсунуң 24 өреникчилери ийи неделя хуусаалыг практиказын Кызыл районнуң Сесерлиг, Черби, Чедер, Бай-Бутун, Баян-Кол, Суг-Бажы чеди чыл школаларынга чоруткан. Оларның бир бөлүү Бай-Булун чеди чыл школазынга чеде берген.

Практикантылардан Спирин Даваа, Сюн Айыш-оол, Тюлюш Болзаакай олар урок бүрүзүн эки эртирип, көргүзүг материалдарын чөп ажыглап, уруглар-биле ыыг билигни берип турар. Олар школадан, классан дашкаар чорудар кижизидилге ажылдарынга киржип, ылаңгыя ада-иелериниң башкыларынга барып, оларбиле таныжып, солун беседаларны чорутканнар.

Аныяк башкылар практикага хөйну билип алган. Школаның директору эш Якименко болгаш башкылар коллективи оларга бүгү тала-биле дузаламчыларны көргүскеннер.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин

Колхозтуң хойжузу

Ооржак Тамбал-оол беш чылда Калинин аттыг колхозтуң хой фермазынга ажылдап келген. Ол, колхозка кирериниң мурнунда кешкүн амыдыралга чурттап, бодунуң каш малын азырап, дүрецги байдалга чурттап чораан.

—Маны-Чүректиң Даш-Чуглурга, луу Хемчик-даа кирип, арт-сын ажылдыр — мынчаар-ла чурттап чораан кижи мен ийин—деп Ооржак Тамбал-оол чугаалап олурар.

Шынап-ла, шаанда ооң амыдыралы дүрецги чораан, ынчаарга колхозка киргениннен бээр ооң амыдырал чурталгазы өзгежип, өөрүшкүлүг апарган. Ооржак Тамбал-оол партия кежигүнү, ажылга-даа кызымак кижи. Ажылга ооң кызымаккай чоруун көргеш, ону колхоз баштаар черден хой кадарчызынга киргениннен бээр бо-лунга быжыглаан малдың баш санын өстүрүп, ооң продуктулуг чоруун бедидерге чамдык чедишкиннерни чедип алган.

Ооң ийи оглу-даа, кадайы Тогдук-даа, а чамдыкта Тогдуктуң иези безин мал ажаалдазынга дузалажып турар.

—Мал ажаан, шаанда ажаалаар деп чүве дээрге чиик ажыл эвес, улуг күжениишкин негетинер ажыл боор чүве-дир бо, авам чеден беш хар чедип назылап кыраан-даа болза биске дузалажып турар—деп Тогдук чугаалап олурар.

Ооржак Тамбал-оолдуң ажылдап турары хой фермазы Кара-Дагның Оргу-Шөлде турун турар. Ол чер малдың одарынга кончуг таарымчалыг. Кыштың аңларында Ооржак Намчал-оол хоюн Кара-Дагның хар чок кара мөөстерге кадарып, а шала чылый бээрге Оргу-Шөл киргеш, ооң сарыг сигенинге барып одарладыр.

Ол, бо чылын бедиткен хүзэлгелерни алган. 343 хойдан 348 хураганнарны камгалап ап, хой бүрүзүнден 2 килограмм дүктү алырын хүлээнип турар. Эш Тамбал-оол болза, колхозтуң сураглыг хойжузу эш Сүгежик-биле аразында социалистиг чарыштыг ажылдап турар. Малчын эрткен чылын 45 хойну тарып боозаткан болгаш хойдан алыр дүк планын күүсеткен.

Ниитиниң мал ажылының продуктулуун улам көвүдедип тургаш, СЭКП ТК-ның январ Пленумунуң салган сорулгаларын амыдыралга чедишкинниг күүседирин Ооржак Тамбал-оол хүлээнген.

Д. МИХАЙЛОВ.

Мээң хүлээлгем

Инекти хайдактап сагган элбекшилдиг сүт ап болурун эрткен чылын мээң чоруткан ажылым көргүскен.

1954 чылдың июнь айда колхозтуң баштаар чери 12 инекти сагбышаан, оларның бызааларын азыраарын мөнөө хүлээткен. 12 инектиң үжүн бызааларындан чарып, тозун бызаалары-биле эдирип саап өгелээн мен. Эдирип саап турган инектерим хүнде 5 литрни, хайдактап сагган инектерим 8—9 литр сүт берип турган. Ынчангаш үш чартык ай иштинде инек бүрүзүнден 638 литр сүттү алган мен.

Алды ай назылыг 12 бызааны колхозтуң ниити малында дужаап берген мен, олар ам эки кыштап турар. СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалы-биле танышкаш бо чылын 12 инекти хайдактап саар деп хүлээлге алган мен, инекти хайдактап саарда түүлге бызаазындан чаргаш саай бээр эвес, кандыг арга-биле саарын билири эргежок чугула. Хайдак инекти эдиреринде ийи арга бар: дырбап эдирер болгаш чемгерип эдирер. Мен эрткен чылын 3 хайдак инекти чемгерер арга-биле эдирип өөреткен мен. Бо чылын чурт иштиниң 12 инектерин бызааларындан чаргаш чемгерер арга-биле эдирип өөреткеш, инек бүрүзүнден 1000 литр сүттү алыр сорулганы салып алган мен.

М. СЕДЕН-ЛАМА,
Калинин аттыг колхозтуң саанчызы.

Калинин аттыг колхозтуң эң эки саанчызы эш М. Седен-Лама.

СУТ-ХӨЛ РАЙОННУҢ КОЛХОЗТАРЫ МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ

Сүт-Хөл районуң Киров аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери мал ажылын хөгжүдер сорулга-биле 1955—60 чылдарда колхозунуң мал ажылын хөгжүдериниң перспективтиг планын тургусканнар.

Чурукта: Колхозтуң ниити хуралы. Мал ажылын хөгжүдериниң перспективтиг планының дугайында илеткелди зоотехник эш Г. В. Горожанинаның (солагай талазында) кылып турары.

Мал ажылының продуктулуун бедидеринге болгаш малдың баш санын өстүреринге үндезилээш эвт белеткелдериниң болгаш садып алыышкыннарының хемчээлин 1954 чылга деңнээрге 1960 чылда 1,6-дан эвээш эвес катап, а хаван эвдин — 2,8-тен эвээш эвес катап, сүтү болгаш сүт продуктуларын—1,8-тен эвээш эвес катап, куш чуургазын—3 ажыг катап, дүктү—2 катап көвүдедир.

(СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалындан).

Ниитиниң мал ажылын бедик көдүрлүүшкүнче

СЭКП ТК-ның январь Пленуму чоокку 5—6 чылдарда мал ажылының кол продуктуларын бүдүрерин 2—2 ажыг катап көвүдедир сорулганы салган. Бистиң Киров аттыг колхозтуң колхозчулары январь Пленумунуң доктаалын танышкаш, чоокку 5—6 чылдарның планын чогаатка-ш, колхозчуларның ниити хуралынга бадылаан.

Эрткен 1954 чылда колхоз мал өстүрериниң ниити планын күүсеткен. Ынчаллаа-даа малдан алыр продукцияны ыракта чедир күүсетиэн бис. Бир саар инектен 100 литр сүттү, бир хойдан 1300 грамм дүктү кыргын алган бис. Ол болза, малдан алыр продукцияның чавыс болуп турарын көргүзүп турары биллингир-дир. Ону барымдаалаш январь Пленумунуң доктаалынга дүүштүр чоокку 5—6 чылдарның планын чогаадып, тодаргай хүлээлгелерни алган бис.

Малдың эъткир чоруун улам бедидер дээш бо чылын мындыг хемчеглерни алыр деп турар бис: малдың одаргаашкынын болгаш семиртилгезин шиитпирлиг эжиндерин барымдаалаш, чылгыны 3, хой, өшкүнү 19, инектерни 2, хаваннарны бир кезек черге семиртилгеге тургузар. Колхозтуң мал фермаларының эргелекчилери план ёзугаар ажылдап өгелээн. Мыйыстыг бода мал болгаш хаваннарны Ишкин, Хүүрективге семиртирин көрген. Аңаа мал семиртилгезиниң суурларын тургузуп, одарны планнап, мал кажаларын кылып турар.

Сүт бүдүрерин көвүдедири, инектериң уксаазын сайзырадыры чугула сорулга кылдыр салдынган. Бистиң колхозта симменталь уксаалыг инектер болгаш бүдүрүкчүлер барык-ла чок. Ынчаарга бо чылын 4 симменталь бугалар, 15 симменталь уксаалыг инектерни садып алыры планда көрдүнген. Бо чылын 60 инектерни бызааларындан чарып саар, инек бүрүзүнден 500—600 литр сүттү алыры планнатынган. А амгы үеде 20 инектерни бызааларындан чарып саап турар бис. А бир инекти саарга 4 литрни, хүнде ийи удаа саалданы чорударга 8 литрни берип турар. Бистиң колхоз 1960 чылда саар инекти 780 башка, ооң иштинде 300 баш инектерни тургузу азыраш, хайдактап саап тургаш, бир инектен 1650 литр сүттү азы бүгү саалданы 6,3 катап өстүрер дээни ол. Ооң иштинде чер оттаар 480 саар инектерден 600 литр сүттү алырын планда көрген.

Малдың уксаазын сайзырадырының талазы-биле хемчеглерни колхоз баштаар чери ап чорудып турар. Үрелиг 8 ангор хуналарны, 10 мериное кошкарларны база колхозта бар болуп турар бүдүрүкчүлериниң кырынга немей садып алырын көрген.

Амгы үеде 60 инектер турар кажаларны, 100 баш бызаа кирер бир кажаны, 100 баш хаван турар кажааны тудуп турар. Колхозта мал кажааларын тудар бир бригаданы тургускан. Төрүүр хаван бүрүзүнден 12 хаван ооларын алырын бо чылын планда көрген. 1960 чылда 100 баш хаванны эъткө хереглээриг-биле семиртир.

Нарын болгаш чартык нарын дүктүг хойлар ажылында бисте чок. Бо чылын 10 мериное, 45 каракуль кошкарлар-биле хойларны эдериштирер. Эрткен чылын 1300 грамм дүк кыргын алган болзувусса, бо чылын малчыннар 2 килограмм дүктү кыргын алыры көрдүнген. Тус чериниң хоюндан ийи килограмм дүктү кыргын ап болурун малчыннар чугаалап турар. Эң ылаңгыя малды чылыг, чырык кажаалар-биле хандырарын, ооң чем суурун четчири-биле белеткээри чугула сорулга болуп турар. Малдың уксаазын сайзырадып тургаш, келир беш чылдарның дургузунда 3 килограмм дүктү кыргын алыры планнаан. 1955 чылдан 1960 чылга чедир инекти 1950 баш, хойну 13500, өшкүнү 5500 баш, чылгыны 900 баш чедир, хаванны 300 баш чедир өстүрерин планда көрген.

Малдың баш санын өстүрер, ооң продуктулуун бедидер талазы-биле чүү кылыр ужурлуг бис? Малдың кажаларын болгаш ооң чем суурун тургузары болур. Чаңгыс чылда үнер сигеннерни бо чылын 90 гектарны, 1960 чылга чедир 550 ганы, көкүрүзүнү бо чыл удаазында 15 ганы, а келир беш чылдарда 50 ганы, мал чеминге суланы 11 центнерни, а келир беш чылдарда 500 ганы тарыырын планнаан.

Мал кажааларының тудуун ең чоокку чылдарда бүрүү-биле доозар болгаш малдың быжыг чем суурун хандырар. Бо бүгү ажылдар нарын болгаш харыысалгалыг сорулга болур. Ынчангаш колхозчулар болгаш колхоз баштаар чериниң күжениишкиннинг ажылдаары арткан.

О. ОЧУР-ООЛ,
Киров аттыг колхозтуң даргазы.

КАРА-ДАГНЫҢ ЭДЕКТЕРИНДЕ

Хемчиктиң адаккы агымы. Ооң дужунда Калинин аттыг колхоз турун турар. Карактар часкы хүнүн херелинге чивенейнин келир колхозтуң тарылга шөлдүг Оргу-Шөл хоюзу Хемчик кыдыы тургаар чаптылып өскээн. Хемчик шыныазы амдаа кыштың ожуун кетиишкен хевээр, а ооң хүнүзөрек талазынче, төө ол хөлүүр чүве дег көстүп чыдар кара-кара хаяларлыг, бети чавыззашташ, мыны улам бедип үне берген кадыр тайгалар чоргаар чаптылып баткан, оларның кырын тургаар хоюг бүлүттар көжүп чоруп турар.

Калинин аттыг колхозтуң кышкы, чайгы одарлары Кара-Дагның Оргу-Шөл, Маны-Чүрек, Ак хемчигештериниң баштары ынчаар чаптылган. Бетин чарыы бероениишкен мөөстерлиг ала-буда көстүп чыдар дагларда хой фермалары турун турар.

Ажыл иш дээш чоннуң кызылын кымдаа кижи мактап хаммас. Малчыннарже баар орук Узун-Сайырны өрү өскээн. Малчыннарның турлагларының чоогунда Кара-Аргадан тудуг ыяжын сооткан аттыг кижилер Узун-Сайырның кудургайын куду үзүк чок уурук-суурук бадып турар.

Кезек-кезек бүүрелчин шаттарны эрте бээрге Кара-Дагның Оргу-Шөл ооң ындында чиргилчиннендир көстүп келир. Оргу-Шөл одар талазы-биле элбекшил, хой малга ёзулуг кадар өөт мында. Оргу-Шөлүү эртип олурарга Кара-Даг улам-на чоокшулап, ооң чылыг сырыны арынче сырыннап келир. Кара-Дагның эдектериндe Калинин аттыг колхозтуң хой фермалары бо турар.

Шынап-ла Кара-Даг деп алаанны-даа шын, эдектери хар чок, эки өттүг мөөстерлиг, бедиктери мөрзен-мөрзен шивээлер дег кара хаяларлыг. Мөлчүлгеден хосталыр, эрге-шөлээни холга алыр дээш каш-каш үс чылдарның мурнунда Тываның эн эки оолары феодалдарга болгаш баштыкы колонизаторларга удур маңаа тулчуп турганнар. Оларны чон Алдан Маадырлар деп адаан.

Кара-Дагның бир дөшкелдир кертилээ—Үнгүрүүг Артта Калинин аттыг колхозтуң кежигүннери сураглыг хойжу Сүгежик болгаш ооң кадайы коммунист Дивестек Ондар хой фермазында ажылдап турарлар.

Чаагай чурталга аваа боду-ла чедип келбес, а ону чедип алырда күжениишкин херек. Оларның амыдыралының байдалы шаанда чедингир эвес чораан. Хуу ажылдыг үезинде амыдыралга четчир хөренгилиг болур дээш ажылдаар, болдунар аргалар чедишпес турган.

Бир муң тос үс дөрттен тос чыда Сүгежик колхозка киргеш, ооң бээр бо хүннерге чедир хой ажылында ажылдап турар.

—Алды чылын улаштыр мал кадарып, бо аразында хүлээнген ажылывыс дээш күжүүстү-даа үндүрүп келдивис. Хүлээп алган хой малывыстың санын өстүрүп, төрүүнген хураганнарны хорамчажок ажаап ап, хоювуска одарларны ээлчештир оттарып, хойдан дүктү пландан ажыр ап, база хынамчага сигенни безин артыкка белеткеп алдывыс—деп Сүгежик ашак чугаалап турар.

—Күш-хүнүнге элээн хой килограмм кызылтасты алган бис, ам-даа алырывыс бар. Ындыг болза-даа бистиң колхозувустуң чамдык даргаларында четпестер база бар-ла. Мен ону чугаалаайн деп болап тур мен, чүл дизе, мындыг-дыр, дунмаларым—дээш, Дивестек кадай демгизинге улаштыр чугаалаан:—төрөөн 228 хойнуң 242 хураганын камгалап алырывыска аваа немелде төлевирин бербээн болбас ийикпе. Бойдустуң чаагаар болуушкунубиле суг үерлеп, чаъс, үргүлчүлеп турун бээрге ол чаъс, бораанныг өйде шырбайылла турдувус, ам канчаар боор... Кызыл-Хадың Бугазы, Чалбак-Кежиг ол тур... Артында Хемчик суу ышкаш суг үерлеп келген. Бүдүн хүннүң дургузунда ол кончуг соокка, чаъстың кудуушкунунга шыырыккаш, үш катап үедээн мен, харын-даа эки болуп эш-өөр менээ дузалашканнар. Оон ам канчаар боор, хоюмну бөлүп алгаш, камгалап турумда эш Моңгуш-оол хап келгеш:

—Хоюмну дүрген сугну кежир—деп ол менээ айтыышкын берген. Айтыышкынны күүседири-биле хоюмну сугну кежирген мен. Оон чүү болганыл дээрге, каш хой үедээн. Бо-ла мындыг чылдагаан-биле мени малды багай ажаап турган сен дээш немелде төлевирге алыр ужурлуг хураганнарымны менээ бербээнин шын эвес деп бодаар мен.

Ниитиниң малын өстүрер болгаш ооң продуктулуун көвүдедир сорулганың чугулазын Сүгежиктер ханы билирлер. Мынчангаш, бедиткен хүлээлгелерни олар ап, хойжу О. Тамбал-оолду социалистиг чарышка кыйгырган.

Шынап-ла, кандыг бир кым-даа дижик, Сүгежиктериниң коданынга келгеш, оларның-биле чугаалажып эгелээр. Ашактандаа, ооң кадайындан-даа мал ажылының байдалын айтыырга, олар аажок туралыы-биле харыылаарынга күзелдиглер. Моон безин ап көөрге, оларның ажылга бызылы йдеп, ынакшылдыг ажылы мал ажылы болуру-даа шын.

Бир-ле катап, эртен, хүн чаа-ла бо хаяалап үнүп олурган чүве. Сүгежиктиң өөнден бис үнгеш, Үнгүрүүг-Арттың часкам бажын орта үнүп келгеш, карак четпес Кежээже көрүп, ол чериниң чаагаар бүткен бөйдузун сонуургап, ыракта чурттап турер малчыннарның кыштагларын сонуургап турган бис. Бистиң чанывыска дилги кежи бөрттүг, ол өгнүн ийи хар хире-ле бичин оглу чедип келген. Шала баштактанмышаан бир эш тургаш:

— А, че, маадырлар черинде чурттап турар, магалыг теегү салгаан Моңгуш Андрейни аар дээш—ооң бажын сыйраан. Чанывыста турган алдан харлыг Сүгежик ашак шала хүлүмзүреп, ооң характары сылдыс шолбаннары дег улам чырый берген ышкаш көстүп турган.

Кара-Дагның эдектериндe сураглыг хойжу Сүгежик ышкаш мурнакчы хойжулар бар. Ылангыя Бүгү-эвилеллин көдээ ажыл-агый делгелгезинге чораан, каракуль хойлар малдап турар эш Даржы-Доржу база чурт иштиниң хойларының уксаалының бедидип турар эш Тамбал-оол олар боттарының күжениишкиннинг ажылы-биле чоннуң идегелин бүзүредип турарлар.

М. ДЕЛЕГ.

Инек фермазында

Мыйыстыг бода малдың баш санын өстүрбүшаан, ооң продуктулуун бедидер талазы-биле колхозтуң сүт-бараан фермазының ажылдакчылары эрткен чылын элээн ажылдарны кылган. Ферма мыйыстыг бода малды 420 баш чедир өстүрер планныг тургаш, 438 баш кылдыр өстүрүп, саар инектиң планын база күүсеткен. Ниитиниң малынга сиген болгаш силос белеткээр планны колхоз ажыр күүсеткеш, 72 тонна сигенни мыйыстыг бода малга тускайлаан. Тургузу азырап турар 57 молдургаларга, 73 боос болгаш саап турар инектерге тускайлаан мал чемин немелде чем кылдыр берип турар.

Фермаың инектериниң 110 инектер бо чылын төрүүр, оларның иштинден 12 инектер ам төрөөн, бызаалар менди доругун турар болгаш инектерни бызааларындан чарып саап турар. Саалданы хүнде үш удаа чоруткаш, инек бүрүзүнден 7—8 литр сүттү саап турар. Ол болза эрткен чылдың март айга дөмейлээрге бо чылын бир инектен 3—4 литр хөй сүттү саап ап турары болур.

Бо чылын 50 баш инектерни бызаазындан чарып саарын организастаар. Эрткен чылын ферма инектерни бызааларындан чарбайн саап турганындан бир инектен 600 литр сүт алыр планныг тургаш, чүгле 458 литр сүт алган.

Колхоз мыйыстыг бода малдың ускаазын эжиндер сорулга-биле Чадаананың дужулга станциязындан симменталь буганы садып алгаш, чурт иштиниң инектерибиле эдериштирген. Ферма 5 хайнак инек садып алгаш, оларны эрткен чылын бызааларындан чарып саггаш, инек бүрүзүнден 1200 литр сүт алган. Саанчы эш Седен-Лама бодунга быжыглаан 12 инектиң бызааларын доруктурбушаан, инек бүрүзүнден 638 литр сүт алырын хандырган болгаш бо чылын ол-ла инектериниң инек бүрүзүнден 1000 литр сүт алырын хүлээнип турар.

Мал ажылын дүрген хөгжүдериниң сорулгаларын боттандырарынга жол чүүл болза, малды четчир санныг концентрастатынган, чулуктуг болгаш бөлүүн мал чемнери-биле хандырары болур. Ол болза, малдың чем суурун организастаарын үндезини-биле эжиндерин болгаш бар курлавырларны бүрүн ажыглаарын негеп турар. Ынчангаш хөй сиген кезин ап болур. Көшпестен болгаш Маны-Чүректен 55 га чериҢ хараганын болгаш дажын дажыглап аштааш, суттат-биле хандырын тургаш, сиген кезин алыры бүдүрүлге планында көрдүнген.

Бедик саалданы чедип алырының бир чугула чүүлү болза, малды эки шынаржыдарының ажылдары бүдүрүлге планында бо чылын көрдүнген.

Саар болгаш аныяк инектерни чай үезинде семиртип одарладырынга Маны-Чүрек болгаш Ак-Адыр ең-не таарымчалыг болуп турар, ынчангаш саар болгаш аныяк инектерни чай дүргузунда 3 удаа одар солуп тургаш семиртирин планнап турар бис.

Бистиң инекчилеривис СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалы-биле танышкаш, мындыг хүлээлгелерни алган: кадарчы эш Бугажык бодунга быжыглаан 72 аныяк шарыларының бирээзинден хүнде 700 грамм, кадарчы эш Д. Хеймер 57 аныяк шарыларының бирээзинден хүнде 800 грамм немелде семиртилгени алырын, инек кадарчылары эш Дамдың төрүүр 35 инектиң 35 бызааларын, эш Содунам 27 инектиң 27 бызааларын камгалап алырын хүлээнип турарлар.

Колхозтуң мыйыстыг бода малы 5 кезек одарларда кыштап турар, оларның күжү эки, чамдык одарларда аныяк инектерни чаа одарларже көжүрер хемчеглерни ап турар бис. Боос инектерни тускайлаш, немелде чем-биле чемгербишаан, бызааларны бүрүн камгалап алыр дээш хайгаараалды күштелдирип турар бис.

1955 чылда мыйыстыг бода малдың ниити саны 450 баш чедир, ооң иштинде саар инектерни 130 баш чедир өстүрбүшаан, инек бүрүзүнден 5000 литрден ажыг сүттү алырын планнаан бис.

Көрдүнген планны чедишкиннинг күүседир дээш ферманың саанчылары, кадарчылары бедиткен хүлээлгелерни ап, кижи бүрүзү аразында социалистиг чарышка хүлээлгелерни алганнар.

Д. БАВУКПАН,
Калинин аттыг колхозтуң кежигүнү.

Мурнакчыларга деңнежир дээш

Сүт-Хөл районуң Киров аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң бызаа ажаакчызы Ооржак Даш 60 бызааларны ажаап турар. Бызаа ажаап доруктурар ажыл хүндүлүг болгаш харыысалгалыг ажыл болур, бызааларны эки ажаап карактаарындан оларның өөрүлдези, деңзизи болгаш кадыкшылы хамааржырын ол билир. Даш бодуның хүлээлгелиг ажылынга улуг ынакшыдыг болгаш харыысалгалыг. Аныяк малдарны шак ынчаар өстүрүп доруктурып турарының түңнелинде ол эки көргүзүглерни чедип алган. Бызаалар эки доругун турар. Ооң ажаап турар бызааларындан чаңгыс-даа бызаа хоравазан. Бызаа кажаазы үргүлчү арыг-шевер, бызааларның адаан үргүлчү аштап-арыглап турар.

Эш Ооржак Даш бодунуң ажылынга кызымаккай ажылдап турары-биле колхозчуларның бедик хүндүткелин чаалап ап турар.

С. ФЕОКТИСТОВ.

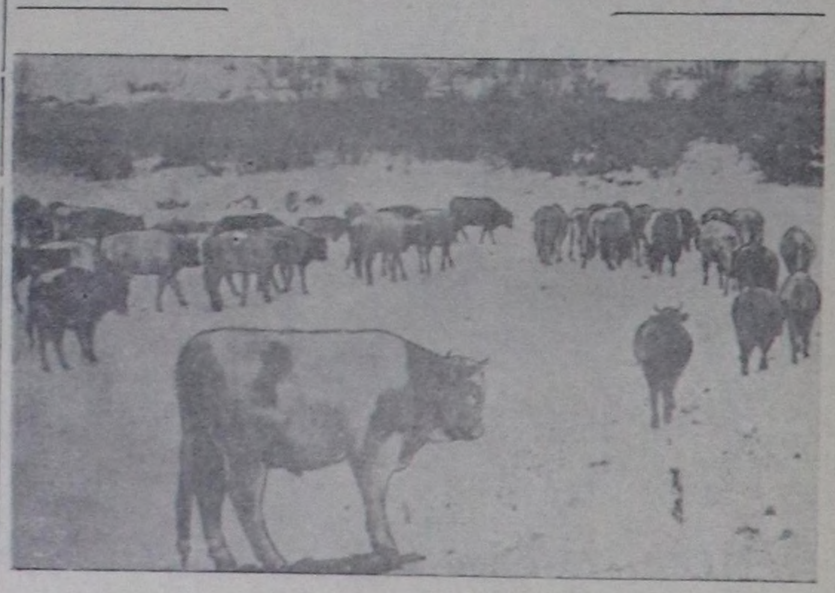

Калинин аттыг колхоз инек малдың чурт иштинин уксаазын эжиндери-биле симменталь уксаалыг бүдүрүкчүлерни садып ап турар.

Чурукта: колхозтуң кодан инээ. Мурнуу талазында симменталь уксаалыг бүдүрүкчү бута.

Амыдыралга чедишкинниг боттандырар ДЭЭШ

ШИИТПИРЛИГ КӨДУРЛУУШКУНУ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛДЕ

Бистиң чуртувусту чоокку чылдарда бүгү көдээ ажыл-агый продуктулары-биле чедимчелиг болдурар төлээде, чер ажылының болгаш мал ажылының улам ыңай көдүрлүүшкүнүнүң айытынган программазын чедишкинниг күүседиринче бүгү күженишкиннерни салырынче бүгү эр, херээжен колхозчуларны, МТС-тер болгаш совхозтар ажылчыннарын база тускай эртемниглерин СЭКП ТК-ның Пленуму кыйгырып тур.

(СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалындан).

Мал ажылының продуктулуун бедидер

СЭКП ТК-ның сентябрь, февраль-март, июнь Пленумнарының шиитпирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле Сүт-Хөл районнуң көдээ ажыл-агый артельдериниң кежигүннери чамдык ажылдарны кылганнар.

Районнуң колхозтары эрткен чылын малдың баш санын өстүрүп, ооң продуктулуун бедиткен болгаш мал өстүрериниң планын күүсеткен, ылаңгыя инектиң планы 101,4 хуу, ооң иштинде төрүүр инектин— 105,5 хуу, чылгыны — 103 хуу, хаванны —143 хуу, хойнуу — 99,5 хуу күүсетинген болгаш күрүнеге ыяшыла дужаар эт, сүт, дүк дужаалдаларының планын колхозтар күүсеткеннер.

Районнуң Сталин, Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артельдери ниитиниң малын өстүрериниң планнарын чүүн аайы-биле чедишкинниг күүседип, өске колхозтардан бедик көргүзүглерни чедип алганнар. Инектен сүт саалдазын, хойдан дүк кыргылдазын алыр талазы-биле Калинин аттыг колхоз (даргазы эш А. Сергей) эки өнелди көргүзүп, ылаңгыя саар инектер ортумаа-биле 458 литр сүттү, бир хойдан ортумаа-биле 1,3 грамм дүктү алган.

Районнуң колхозчу малчыннары эрткен чылын малдың чаш төлүн камгалап алыр талазы-биле бедик көргүзүглериг болган, чижээ, Калинин аттыг колхозтуң хойжузу эш Сугежик 228 хойдан 242 хураганнарны, Киров аттыг колхозтуң хойжузу эш Кертик-оол 376 хойдан 376 хураганнарны камгалап алган болгаш хой бүрүзүнден 1,5 грамм дүктү алган. Ол ышкаш мурнакчы колхозчу малчыннар хөй болуп турар. Ындыг болза-даа районнуң колхозтары инектен сүт саап алырының планын чедир күүсетпээннер. Колхозтың баштаар черлери сүт-бараан фермаларынга отчёт, учётту багай тургусканындан болгаш саар инектериниң кышкы-даа, чайында-даа үелерде азыралын багай тургусканындан, малды шыктыг чемнер — корнеплодтар, концентраттыг чемнер-биле чедир хандырбаанындан сүт саалдазының планын районда күүсетпээн. Саар инектерни доктаамал дуржулгалыг саанчыларга четчеш-биле быжыглаваан. Ындыг болза-даа чедишкинниг ажылдарны демдеглээри чугула. Чүл дизе, Сталин аттыг колхозта комсомолчу аныяк саанчы эш Ичин эрткен чылын бодунга быжыглаан 12 инектиң инек бүрүзүнден ортумаа-биле 780 литр сүт алган болгаш бызааларын эки доруктурган, Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде саанчы эш Седен-Лама 12 инектиң инек бүрүзүнден 638 литр сүт алган.

Колхозтарның баштаар черлери болгаш колхозтарда партия, комсомол организациялары хожудан турарларга мурнакчы саанчыларның дуржулгазын нептередир ажылдарны чорутпайн турар.

Сумулар Советтери болгаш колхозтарның баштаар черлери, колхозтарда МТС-тиң зоотехниктери саар инектерни бызаазындан чарып саарының аргаларын колхозчуларга өөретпейн турар. Бызаазындан чарган инектерге чемнерниң курлавырларын тургузарынче, малды орангсава-биле хандырарынче боттуг ажылды чорудары негетинип турар. Эрткен чылын «Сталинчы орук» колхоз (даргазы турган эш Молеров) 30 саар инектерни бызаазындан чаргаш, инектерни азыралга тургуспаанындан 30 инек соолгаш колхоз каражалыг болган. Колхоз саар инек бүрүзүнден-не үүгле 140 литр сүттү саап ап турганы дыка четпес. Колхозта партия эге организациязының секретары эш Шокпа малчыннар ортузунга малдың продуктулуун көвүдедир талазы-биле танылыга ажылын багай тургусканындан колхозтуң малының продуктулуу кончуг куду болган.

Колхозтарның баштаар черлери ниитиниң малынга кажаалардың тудуунче чогуур кичээнгейни салбаны-биле чамдык колхозтарда малдың оран-савазы чедишпес болуп турар. Ниитиниң малы карацгы кажааларда сыңмарлажын турар факт амдаа бар.

Эрткен чылын «Большевик» колхоз (даргазы эш С. Комбу) хой малды чылыг кажаалар-биле чедир хандырбаанындан хойдан ортумаа-биле үүгле 890 грамм дүк алган.

Сүт-Хөл МТС-тиң директору эш Соловьев болгаш партия эге организациязының секретары турган эш Йомужан олар колхозтарда көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери-биле ажылды багай тургусканы-биле ажылдан үнер чоруктар хөй удаа болгулаан. МТС-тиң «Сталинчы орук» колхозка турган зоотехниги эш Иванов, Калинин аттыг колхозка турган зоотехниги эш Бимбин, «Большевик» колхозка турган мал эмчизи Тогдукпора, Жданов аттыг колхозка турган зоотехник эш Хуурак сүглар хүлээлгезин күүсетпейн, ажылга харысалга чок болганы-биле ажылындан үндүрткеннер.

«Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көвүдедир дугайында» СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын районнуң колхозтарының ниити хуралдарынга таныжып, чугаалашкан. Ол хуралдарга колхозчулар Пленумнуң шиитпирлерин күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле хүлээп ап, боттарынга чаа хүлээлгелерни алганнар.

1955 чылда районнуң колхозтары мал чеминге 11 муң тонна бөдүүн чемнерни, 590 тонна силосту, 700 тонна корнеплодтарны белетээр болгаш чаңгыс чылда үнер 415 га сигеннерни, 10 га кукурузаны тарыыр. Мал кажааларының тудугларының талазы-биле 700 хой кирер 16 кажааны, 600 инектер кирер 6 кажааны, 74 хаван кирер 4 кажааны, 500 куш кирер 2 кажааны, 230 бызаа турар 5 кажааны тудары болгаш 300 саар инектерни бызаазындан чарып саары көрдүнген база тургузу азыраа турар инек бүрүзүнден-не сүттү 552 литрден ажыгны, база бир хойдан 1,4 грамм дүктү алыры көрдүнген.

М. БАЛАБАЙ,
Сүт-Хөл МТС-тин көл зоотехниги.

Хой малды эки өстүрерде үүгле оларны эки ажаан-хайгааразарында эвес, харын эки одар-белчиир база негетинер. Сүт-Хөл районнуң Кара-Даг хой одарладырынга аажок таарымчалыг. Аңаа кыжын хар чуга дүжер.
Чурукта: Калинин аттыг колхозтуң хойжузу эш О. Дивестектиң хой кадарып чоруурун.

Хой малды ажаарынга мээң дуржулгам

Колхозка кирериниң мурнунда мен еске араттар-биле бир демей көшкүн амыдыралдыг чурттап чораан мен. Үзүн Акка көжүп чордум. Эң-не баштай көшкүн араттар колхозту организастай бээрге, мээң сеткилим өөрүшкүлүг апарган, үүгле дээрге, мен колхозчу амыдыралдың хуу ажыдыг чоруктан артык күштүүнге бүүрүп турган мен. Колхозка кирерим билек-ле мени мал ажылынга мергежилдиг кижи деп саналаш колхозчуларның ниити малындан 330 баш хойну хүлээдип берген. Ол харысалгалыг ажылды меңээ онаган, колхозчуларның идегелин шынчы күүседип, ниитиниң малын өстүрериге бүгү күжүмүү салырын күзелдиимбиле хүлээп алган мен.

Хүлээнип алган хойларымның баш санын өстүрбүшаан, ооң продуктулуун бедидер дээш күжүмүү үндүрүп келдим. Хойларымның хураганнарын чыл бүрү менди камгалап ап келгенимниң түңнелинде 1949 чылда хүлээп алганым 330 баш хойну 1427 баш кылдыр өстүрген мен. 1954 чылда 228 төрүүр хойларны колхоз баштаар чери меңээ үзүп берген. Ол хойлардан 242 хураганнарны менди камгалап доруктурдум. Хой малдың баш санын өстүрер талазы-биле бо чедишкиннерни канчап чедип алганымны чугаалап көрейн. Мээң ажылымның дуржулгазында кол үүл болза, хойларның чайгы, кышкы үедеги ажаалдазын шын чорудары, ылаңгыя одарларны таарыштыр солууру болуп турар. Чайын хойларның одарларын дерт катап солун турар мен.

Күскээр кыжын кыштаглаарым мурнунда көдеп деп сигенни кыштаамдан кезип алыр мен. Ол чаш малга көк сигеннен артык хоолулуг чем болур. Эрткен күүн 20 тонна көденни кескеш сараатап алган мен, ам хураганнарны ооң-биле чемгерип турар мен. Сигенни арын баксыраан хойларга немелде чем кылдыр бээри чугула.

Эрткен чайын 7675 килограмм сигенни белетээш, кажаалап алган бис. Ол сигенивисти хураганнаан тогду хойлар чип турар.

Бистиң кыштаавыс шээр малга таарымчалыг, элбек одарлыг, каранды мээстерлиг Кара-Дагның төнген ужу Үнгүргүг-Баалыктың делгеминде кыштаавыстың одарларын планныг ажылап турар бис. Одарны планнап алгаш ажыглаарга чаңгыс черниң одары төнүп, мал ажыглап каапкан өт-сигенниг черге хөй үеде турун бээр чорукту болдурбазы билдингир. Хар чугада Оргу-Шөл Ак-Шатка хар улгадып, соой бээрге Дуруглуг-Сайыр, Кадыр-Бутка частың берге үелериндe Улуг-Кара дагның мээстеринге, хой ооллай бээрге Биче-Кара дагның мээстерин одарладып турар бис. Одарны хынамчалыг одарладырга улуг харлыг-даа чылын хой хүр чыл ажар.

Хойларны болгаш хураганнарны кыштың берге байдалындан хүр чыл ажырып алырга дүктү хөйну бээрин мээң ажылымның дуржулгазы көргүскен.

Хойларны хүлээп ап турар чылымда бир хойдан ортумаа-биле 800 грамм дүк ап турган болзумза, ам хой бүрүзү-ле 1,5 килограмм дүктү берип турар. Мээң хайгаралымда турар хойлар дус-биле бүрүн хандыртынган. Дус, малдың кадынга кончуг эки, эң ылаңгыда хар улуг кыжын дус чип турар хойнуң даваннары таставаас боор чүве, дус чип турар хураганнар кандыг-даа аарыгга белен таварышпас болуруун практикадан көрген мен.

Хойнуң семис чыл ажары кажаазындан база хамааржыр. Мээң кыштаамда бир хой кажаазы, хураганнарның үш кажаалары бар, оларның иштин чылыг, арыг тургузар дээш улуг кичээнгейни салып турар мен. Кажааларның хөрженин 15 хонгаш-ла арыглап турар бис. Хураганнар кажаазының иштин 2—3 хонгашла өдөөн үндүр эжер, өдекти үндүр эшпес болза, кажаа ишти чыттыг апаар. Хураганнар аарыыр, өтпектээр чорук ооң болур.

Ам мээң кададымда 275 төрүүр хойлар, 100 баш дөтпе хураганнар бар, оларның кышкы байдалы ам кончуг эки. СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпири-биле танышкаш, төрүүр 275 хойлардан 285 хураганнарны камгалап албышаан, хой бүрүзүнден 2 килограмм дүктү алырын хүлээнген мен. Коданымда хойлардан 116 хойлар хураганнаан, оларның 117 хураганнарын камгалап алган өстүрүп турар мен.

Колхозтуң баштаар чери биске үзүг дузаны көргүзүп турар, шала арып баксыраан дөтпе хураганнарга, хураганнаан тогду хойларга колхоз немелде чем кылдыр бээр суланы, сигенни, дусту үзүктел чок сөөртүп чедирип турар. Хойларывыс дүлүктеп хураганнай берген үелерде бисти одаар ыяш болгаш тараз-биле хандырып бээринге сагыш салып турар.

Ниитиниң малының баш санының өзүлдези, ооң продуктулуу дээш шынчы ак-сеткилдиг ажылдаарга кижиниң амыдырал чурталгазы чыл келген тудум-на доктаамал экижин турарын бүүрээн бис. Бо чылын өг-бүлем-биле 1400 ажыг күшхүүнүн ажылдап ап, үш тонна ажыг тараанны алган бис.

Бистиң өөвүс ыңай-бээр кежеринге таарымчалыг, чиик. Колхоз баштаар чери өг чылытган алыры-биле 30 метр кылып пөстү биске берген.

Хуу ажылдыг үеде бо хире чаагай чурталгалыг болур мен деп үвени кижи кайын сактып бодап чораан боор.

Мээң ачам шаанда үлүстүң чылгызын кадарып, хөлеги безин албайн чораан. Ол хамаан чок чылдагаан чок черге феодалдар ону эттеп, соп чораан. Мээң ачам ыычаарда эки чурталга көрбейн чораан.

Колхозчу амыдырал — аас-кежиктиг амыдырал.

Колхозумнуң хой малының баш санын өстүрер, ооң продуктулуун бедидер дээш бүгү күжүмүү салыр мен.

О. ДИВЕСТЕК,
колхозтуң хойжузу.

Малчыннар ортузунга масса-политиктиг ажылды экижидер

Көдээге масса-политиктиг ажылды үндезини-биле экижидерин СЭКП ТК-ның январь Пленуму тодаргай айтыткан. Январь Пленумунуң доктаалын амыдыралга бөттандырары-биле СЭКП-ниң Сүт-Хөл райкому чоокта чаа партия активиниң хуралын чыыдырган. Аңаа районнуң партия организацияларының мурнунда турун турар чугула сорулгаларны чугаалашкан. Районнуң партия активиниң шиитпирин партия хуралдарынга танышкаш, мал ажылында четпестерни чайладырын, мал ажылының херээн көдүрүнче коммунистернин, комсомолчуларның ролюн күштелдирерин бөгө малчыннар ортузунга масса-политиктиг ажылдың деңнелин бедидерин тодаргай чугаалашкан.

Районнуң колхозтарында чоокку 5—6 чылдарның перспективтиг планнарын колхозтар аайы-биле бадылаан. Районда малдың 24 фермалары бар. Ол фермаларда 11 коммунистерни быжыглаан. Ооң ангыла мал ажылынга шуут ажылдары-биле 44 коммунистерни, 64 комсомолчуларны быжыглаан.

«Сталинчы орук», Жданов аттыг колхозтарда партия эге организациялары мал фермаларында партия бөлүктериниң ажылдарын эде тургузуп, коммунистерни саналдарын өзүгаар шыырак коммунистерни колхоз участоктарында быжыглаан. Жданов аттыг колхозта партия эге организациязы (секретары эш Чүлдүм) мал ажылының хөгжүлдезиниң херээн удуртурун экижиткен. Чылгы мал фермазының эргелекчизинге коммунист Эренни, хаван, куш фермазының эргелекчизинге коммунист Дагбаны, хой фермазының эргелекчизинге коммунист Шыырапты быжыглаан болгаш 10 кижи составтыг кукуруза тарыыр звенону тургузуп, колхозта комсомолчуларны тудуг бригадазынга, мал фермаларынга быжыглаан. Ол ышкаш «Сталинчы орук» колхозта партия эге организациязының (секретары Шокпа) мал фермаларының аайы-биле 13 агитаторларны тургузуп, агитаторларның чорудар ажылларының планын тургускан. Агитаторларның чорудун турар ажылының түңнелдерин партия хуралдарынга чугаалажып, ажылда четпестерни чайладырынче угланган хемчеглерни ап чоруткан. Мал чемин сөөртүп чедирер 11 кижи составтыг бир бригаданы тургускан. Малчыннар болза социалистиг чарышка бот-хүлээлгелерни алган. Малчыннар: Деспижек, Довуу, Чадамба, саанчылар: Копеек, Хорлуу боттарынга быжыглаан инек бүрүзүнден 700 — 800 литр сүттү саап алырын хүлээнген. Амгы үеде төрээн 10 инектерни бызааларындан чарып саап турар.

Калинин аттыг колхозта партия эге организациязы (секретары Монгул-оол) мал ажылында партияның агитация массалыг ажылдарын багай эвес тургускан. Ында агитаторлар Хуна, Аңгыр-оол олар боттарынга быжыглаан малчыннарга үргүлчү барып, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалдарын эки таныштырын турар. Мал чемин сөөртүп чедирер бригадаларны тургузуп, малдың продуктулуун бедиткен, СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын партия чыыдышкынының аайы-биле өөренип турар. Ылаңгыя Киров аттыг колхозта политшкола (пропагандизи Серен) Пленумнуң доктаалын өөренип доскаан. Сталин аттыг колхозта агроном Горючкин Пленумнуң доктаалын колхозчуларга өөредип, ылаңгыя кукуруза тарыыр звенону тургузуп, онуу мал чеминге канчаар ажыглаарын өөреткен. Ол ышкаш Жданов аттыг колхозтуң эге школазының директору Дадар-оол колхозчуларга январь Пленумнуң доктаалын өөредип турар.

Районнуң тускай эртемниглери малчыннар-биле ажылды экижидип, Пленумнуң доктаалын малчыннарга тайылбырлаар ажылды экижиткен. Районнуң мал эмчизинин эргелекчизи Соломатин, МТС-тин көл зоотехниги Балаган, СЭКП райкомунуң МТС талазы-биле бөлүү, ооң инспекторлары малчыннарга лекция, беседаларны чорудуп турар.

Районнуң колхозчу малчыннары малдың баш санын көвүдедир болгаш ооң продуктулуун бедидер талазы-биле ажылды экижидер дугайында боттуг хүлээлгелерни алган. Ооң-биле калы мал ажылының мурнакчыларының саны өзүп, олар социалистиг хүлээлгелерни алганнар.

Ындыг болза-даа колхозчу малчыннарның ортузунга масса-политиктиг ажылда ам-даа улуг четпестер бар болуп турар. Ылаңгыя районнуң культура килдизи (эргелекчичи Метпе) ыраккы малчыннарга кино көргүзүлдезин организаставаан болгаш лекция, беседаны хаая номчуп турар. Балинин аттыг, «Большевик» колхозтарының мал фермаларынга чыл эгезинден бээр кино көргүзүлдези болбаан.

Көдээге масса-политиктиг ажылды экижидеринче партия, совет, комсомол организацияларының ажылын угландырары чугула сорулга болур.

А. АКАРА,
СЭКП райкомунуң оргкилдизинин эргелекчизи.

Хой фермазында

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын Киров аттыг колхозтуң малчыннары танышкаш, бедиткен хүлээлгелерни алганнар. Колхозтуң шээр малын ийи фермаларда үзүп тургускан. Колхоз баштаар чери малчыннарга таарымчалыг байдалдарны тургузуп турар. Ферма эргелекчилериге шыырак кижилерни бадылаан болгаш кажааларның тулуун кылыр тускай бригаданы тургускан.

Малчыннар бо чылын бир хойдан 1800 грамм дүктү кыргын алырын болгаш бүгү төрүүр 1320 хойнуң хураганнарын бүрүн камгалап алырын хүлээнген. Колхозтуң сураглыг хойжузу Кертик-оол эрткен ийи чылдарда төрээн хойларының хураганнарын чидириг чокка өстүргеш, колхозтуң ниити малынга хүлээдип берген. Ол эрткен чылын 376 хойнуң 376 хураганнарын кыргын алган. Ол-даа болзунда, ол кадында турар 350 хойлардан төрээн 125 хураганнарын бүрүн доруктурун турар.

Хойжунуң кыштаанда эки шынарлыг кылдынган хой болгаш хураган кажаалары бар. Кажаалар чылыг болгаш арыгсилиг. Мал хүр чыл ажын турар. Эш Кертик-оол бир хойдан-на 2 килограмм дүктү кыргын ап, төрүүр бүгү хойларның хураганнарын бүрүн камгалап ап шыдаар мен деп чугаалап турар.

Колхозтуң ам ооллаан 249 хоюнуң 249 хураганнары менди доругун турар.

Эш Кертик-оол малын планныг одарладып, минералдыг үүлдер-биле үзүктел чок хандырып турар. Малдан элбек продукт алыр төлээде, малды дус, кужурбиле четчир чем-биле, делгем болгаш чырык, чылыг кажаалар-биле хандырары чугула дээрзин ол эки билир.

С. АЛЕЕТ.

Инек бүрүзүнден муң литр сүт

Инек фермазында саанчылап ажылдаар дугайында колхоз баштаар чери меңээ айтымышкын берген. Хенертен болган ол чорук тудуг бригадазынга ыяш сөөртүп турган мени элээн дүвүреткен.

Саалда планы күүсетинмезе кандыг болбаажал? Бызаалар арыпса, кандыг бир таварылга болгаш бызаалар өөпсе кандыг болбаажал? Мындыг бодалдар мени дыкала дүвүреткен.

1954 чылдың чазынында меңээ чурттун 13 инектерин быжыглаан, бир инектен 600 литр сүттү саап алырын колхоз баштаар чери хүлээткен турган. Сорулга улуг. Ынчаарга ам үүгле күженишкиннинг ажылдаарындан хамаржыр турган.

Хүнде ийи удаа саалда чорудун турган, инек бүрүзүнден ортумаа-биле 780 литр сүттү саап алган мен. Саанчы бүрүзүнге саап турган инектериниң бызааларын быжыглаан. Мээң ажаалгамга турган 13 бызаа ортумактан өрү деңгелдиг болган. Сүт бараан фермазынга 5 саанчылар ажылдап турган бис. Мээң эш-өөрүм менден эвээш сүт саап турганнар, колхозка ортумак саалда инек бүрүзүнден 477 литр болган.

Бызааларындан чарып саглаан мээң саап турган инектеримде «Кызыддыр», «Оңдар» деп шолалыг инектер июнь, июль, август айларда хүнде 8—10 литр сүттү берип турган болгаш саалданың бүгү дургузунда 850—900 литрни берген. Бо чылын ол инектерни бызааларындан чарып саглаш, инек бүрүзүнден 1000 литр сүттү саап ап болурунга бүүрүп турар мен.

Бистиң колхоз бо чылын 50 инекти бызаазындан чарып саарын бүдүрүлге планында көрген. Ам төрээн 11 инекти бызааларындан чарып саап турар бис. Ол инектер хөй сүттү берип турар.

Инектерни бызааларындан чарып саарының чугулазын бистиң саанчылар чугаалажып турарлар. Меңээ быжыглаан 13 инектиң инек бүрүзүнден бир муң литр сүттү саап деп хүлээлге алган ажылдан турар мен.

М. ИЧИН,
Сталин аттыг колхозтуң саанчызы.

Киров аттыг колхозта Ооржак Даш бызааларны сагыш салынгыр ажаап турар.
Чурукта: Даш бодунуң бызааларының аразында.

Сталин аттыг колхозтуң аныяк саанчызы эш Монгуш Ичин бодунуң ажылынга эки түңнелдерни чедип ап турар.
Чурукта: Монгуш Ичин.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлериниң Варшавада чеде бергени

ВАРШАВА. (СЭТА). Польша Улус Республиканың сейминиң (улуг хуралының) Президиумунуң чалааны ёзугаар сеймниң алдыгы сессиязының ажылына киржири-биле ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлери Варшавада чеде берген, төлээниң составында: ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелдиң Совединиң Даргазы А. П. Волков (төлээлериң баштыңы), ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутаттары А. М. Сафронов, М. С. Гречуха, В. Ф. Купревич, В. С. Балакина, М. П. Каунайте болгаш П. Б. Быков.

Төп аэродромга төлээлерни уткаанныр: сеймниң маршалы Ян Дембовский, сеймниң вице-маршаллары Франтишек Мазур, Юзеф Озга-Михальский, Станислав Кульчинский, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги орлакчызы Зенон Новак, даштыкы херектер министри Станислав Скшешевский, күрүне чөвүлелиниң секретары Марган Рыбицкий, Варшава Рада народовой даргазы Ежи Альбрехт болгаш өске-даа эрге-дужаалдыг кижилер, база ол ышкаш польша найыралдың ажылы, коннарының хөй санныг төлээлекчилери.

Төлээлерни ССРЭ-ниң Польшада элчини Н. А. Михайлов болгаш Варшавада совет элчин черинин харыысалгалыг ажылдакчылары база уткаан.

Аэродромну ССРЭ-ниң болгаш Польша Улус Республиканың күрүне туктары-биле каастап каан турган. Ужуражыышкын үеинде хүндүлел даннылын чыскаап каан турган. Оркестр Совет Эвилелиниң болгаш Польша Улус Республиканың күрүне гимнилерин күүсеткен.

Аэродромга Ян Дембовский төлээлерге байыр чедирген. Оон чугаалаады:

Фашистиг кинчиден бодунуп хосталганы дээш бистиң улузувус өөрүп четиргенин совет улуска илередип турар, маадырлыг улуг совет улустуң төлээлекчилери болур бистиң эргим болгаш ынак аалчыларывыс, Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң Дээди Совединиң төлээлери силерге Польша Улус Республиканың сейминиң мурнундан, польша улустуң мурнундан түрүктүн ханызындан байыр чедирип тур мен. Улустарның хосталгазы болгаш хамдарышпас чоруу дээш демиселге эн-не хөй ханын берген болгаш хосталга дээш улустарның типелгелиг демиселиниң кол аар-бергезин маадырлыы-биле шыдажып эрткен чурттуң төлээлекчилери силерге байыр чедирип тур бис.

Найыралдың болгаш акы-дүмалышкы медерел-биле, хосталганың болгаш дешилгенин кады эчис сорулгалары-биле, бистиң улустарывыстың болгаш бүгү кижи төрелгетенниң аас кежиинге кады күжениишкиннери-биле бистиң мөнге харылзашканывыс совет улустарның төлээлекчилери силерге польша улус күрүктиң ханызындан байыр чедирип тур. Тэйбыңның бүгү делегейде эн-не идегелдиг төленгинжи болуп турар чурттуң төлээлекчилери болур силерге байыр чедирип тур бис. Польшага силерниң чедип келгениңер бүгү кижи төрелгетенниң дээди чаагай чоруу —тайбың дээш демиселге бистиң найыралдыг улустарывысты улам быжыг каттыштырар деп үвеге идегээр бис.

А. П. Волков харыы чугаа кылган.

Бистиң-биле найыралдыг Польша Улус Республиканың черинге баспышаан, Польшаның каттышкан Ажылчын партиязының улуртулгазы-биле чаа, аас-кежиктиг амыдыралды тургузуп турар маадырлыг Варшаваның чонунга болгаш бүгү польша улуска хамыктың мурнунда эң изиг болгаш ак-сеткилдиг байырның сестерин ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлери чедирерин күзеп тур.

Байгамчыктыг байырлал—Совет Эвилели биле Польшаның аразында чардынган найырал, бот-боттарынга дузалажылга болгаш дайын сөөлүндеги кады-ажылдажылга дугайында керээнин 10 чыл оюнуң мурнундагы хүннериде польша улуска байыр чедирер деп онза өөрүшкүлүг бис.

Бистиң улустарывыстың акы-дүмалышкы ак-сеткилдиг найыралы хүн келген тулум-на өзүп, быжыгып турар. Бо найырал бот-боттарынга идегежиринге ажыктарын хүндүлээринге үндезилетинген. Бо найыралды үреп болур хире ындыг күш чок.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң чоокта чаа болуп эрткен сессиязы бүгү күрүнелериниң улустарынга болгаш парламентилерине угаатган Декларация хүлээп алган. Герман милитаризмни катап төрүтүдүрер болгаш шериг блоктарын база бөлүтлежиишкиннерин тургузар политиканы чамдык күрүнелериниң чорудуп турарының түнелинде үнүп болур делегейниң чаа дайынының айыылынче кичээнгей салыры Декларацияда бижитинген.

Боттарының күжениишкиннерин каттыштырарын болгаш делегейниң чаа дайынының үнерин болдурбазын Дээди Совет бүгү чурттарның улустарынга болгаш парламентилерине кыйгырыг үндүрген.

Бо кыйгырыга хамыкты мурнап харыы берген болгаш тайбының эргежакыктарына язы-бүрү чурттарның парламентилериниң аразынга кадыажылдажылганы боттандырарының талазы-биле тодаргай базым кылдыр силерниң чурттуларга барып, сеймниң даарта ажыттынар сессиязынга олуржур чалалганы ССРЭ-ниң Дээди Совединге чоруткан польшаның сеймин шынчы хүндүлээрин илередип тур бис.

Совет Эвилелиниң улустары акы-дүмма польша улустарының күш-ажылчы чедиишкиннерин ханы күзел ханыышкын-биле хайгаарап турар болгаш бүгү делегейге тайбының херээн быжыдары дээш тайбыңга ынакшылдыг бүгү улустар-биле кады ооң чорудуп турар идепкейлиг демиселин онза хандыкканы-биле демдеглеп турар.

Социалистиг Польшаның тудуушкунуң улуг херээнге моон соңгаар-даа улуг чедиишкиннериг болурун Польша Улус Республиканың ажылчы чоннарынга күзээрин чөпшээреп көрүнер деп А. П. Волков түнелинде медеглээн.

Варшавада Совет Армияның дайынчыларының акы-дүмма хөөрүнге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлериниң чечектер салганы

ВАРШАВА. Польша Улус Республиканың сейминиң алдыгы сессиязының ажылынга киржири-биле барган ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелдиң Совединиң Даргазы А. П. Волковка баштаткан ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлери март 16-да Варшавада Совет Армияның дайынчыларының акы-дүмма хөөрүнге чечектер салганнар.

Сеймниң вице-маршаллары Ю. Озга-Михальский болгаш С. Кульчинский, даштыкы херектер министри С. Скшешевский, а ол ышкаш ССРЭ-ниң Польшада элчини Н. А. Михайлов болгаш Варшавада совет элчин черинин харыысалгалыг ажылдакчылары чечектер салыышкынынга киришкеннер.

(СЭТА).

Тибеттиң хөгжүлдезиниң дугайында КУР-нуң Күрүне чөвүлелиниң шиитпири

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турары болза, Кыдат Улус Республиканың Күрүне чөвүлели март 9-та болган пленарлыг хуралынга Лхасага гидроэлектростанция тудуушкунунуң дугайында болгаш чылыг күжү-биле ажылдаар электростанция тудуушкунун кылырынга болдунар аргаларны өөренип көөр техниктиг тускай эртемниглерни Шигацзеже чорудар дугайында шиитпир үндүрген.

Тибеттиң экономиказының болгаш культуразының хөгжүлдезинге дузаламчы көргүзер сорулгалыг бо планнарны Далай-ламаның болгаш Панчен-ламаның саналы-биле КУР-нуң Күрүне чөвүлели хүлээп алган.

Оон ангыда Лхасага алгы заводун болгаш көдээ ажыл-агый чепсектериниң заводун туткан турар апаар.

Лхасада туруп турар дужулга ажылагыйы бо үениң дериишкинин алыр болгаш дужулгалыг агрономнар-биле чечелетинген турар; Шигацзеге суггарылганың дужулга ажылдарын чорудар.

Лхсага болгаш Шигацзеге албан черлериниң база чурталганың чаа бажыңнарын тудар. Бо хоорайларга тибеттерниң болгаш өскедаа национаддарның төлээлекчилеринге школаларны калбартыр.

Күрүне Чөвүлели Тибет районунга көдээ ажыл-агый чепсектери садып алырыг-биле 1 миллион юаньни (чаа акша-биле) база төлевилээн.

(СЭТА).

Англи-совет найыралдың күүскомунуң резолюциязы

ЛОНДОН. Англи-совет найырал нитилелиниң күүскому англи чазактың удуртукчуларының Совет Эвилелиниң дугайында шын эвес медеглелдерин бурбу шаап турар резолюцияны хүлээп алган. Совет чазактың улустар аразында дүшкүүрлүг чорукту кошкадырынче угланган тодаргай саналдарын санавышаан, күүскомунуң айтып турары болза:

Англи чазак бир эвес Совет чазактың ак сеткилдиинге чигзинип турар чүве болза, ол найырал дугайында 20 чыл хуусаалыг чардынган, ам-даа күштүг болуп артып турар бистиң керээвис-биле дүштүр ону дээди чергениң чугаалажыышкынарының аргазы-биле хынап болур. Ындыг чугаалажыышкыннарны дораан организастаарының херээнге инициативазын илередирин англи чазактан негеп тур бис.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Вена кыйгырыының адаанга ат салыышкынының чыылдазы

Румын Улус Республика

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозунуң атомнуг дайынга белге ужурашкан. Кыйгырыг адаанга ат салыышкынының чыылдазы чуртта калбарган.

Чурукта: Бухарестниң Георгиу Деж аттыг дааранылга фабриказында ат салыышкынының чоруп турары.

Румынияның телеграф агентилелиниң фотозу.

Совет Эвилелиниң экономика болгаш культура чедиишкиннериниң делгелгезин Шанхайда ажытканы

ШАНХАЙ. Март 15-те. Шанхайга Совет Эвилелиниң экономика болгаш культура чедиишкиннериниң делгелгези байырлыг байдалга ажыттынган.

Делгелгениң турары кыдат-совет найыралдың ордузунуң кол кирер эжиниң шелүнге хөй кижилиг митинг болган.

ССРЭ элчини П. Ф. Юдин чыылганнарга ыска сөс чугаалаан. Үлетпүр, көдээ ажыл-агый, эртем,техника болгаш культура талазы-биле Совет Эвилелиниң чедиишкиннериниң эң эки түүлдерни делгелге кыдат өөнүктерге таныштырар болгаш олар ону өөренир дээрзинге идегелин ол илереткен. П. Ф. Юдин чугаазының төнчүзүнде улуг кыдат улуска алдар кылдыр, совет болгаш кыдат улустарның бузулбас найыралынга алдар кылдыр йөрөлдерни салган.

Шанхайның мэриниң орлакчызы Пань Хань-нянь митингге харыы чүве чугаалаан. Хоорайның улус комитединиң мурнундан делгелгенин ажыдыышкынын холбаштыр чыылганнарга ол изиг байыр чедирген болгаш делгелге совет-кыдат найыралды быжыглаарының база Совет Эвилелиниң мурнакчы дужулгазын өөренирнің херээнге улуг рольду ойнаар деп айытган.

Митинг соонда хөй санныг кижилер делгелгени көрүп эгелээннер.

Шанхайның чонунуң ортузунда совет делгелгеге улуг сонуургалды демдеглээри эргежок чугула. Делгелгенин ажыдыышкынынга чедир хоорайның чурттакчыларындан анаа базарының 1 миллион 200 мүң ажыг чагыглары кирген.

(СЭТА).

Италияның бүгү-нитти конфедерациязының удурланыышкыны

РИМ. Күш-ажылдың бүгү-нитти итали конфедерациязының секретариады Италияның камгалал министри Тавианиге чаагаа чоруткан, ол чагаада шериг бүдүрүлгелеринден болгаш складтарындан ажылчыннарны болгаш албан хаакчыларны дүрүм чокка үндүрүп турарынга удурланып турар. Үндүртеннериниң хөй нуруузу мурнундагы партизаннар болгаш фашизмге шагдан турар удур кижилер болуп турар дээрзин чагаада айтып турар. Оларны үндүрүп турар чорук конституцияга удурланышкак болуп турар болгаш политика талазы-биле истеп сүрүүшкүннүң үүлү болуп турары моортан илден-дир.

(СЭТА).

Париж дугуржулгаларынга удур Европаның ажылчы-коннарының конференциязынга белеткел

БЕРЛИН. Демократтыг парлалганың дыңнадып турарын ёзугаар алырга, март 12—13-те Берлинге Францияның, Италияның, Барыын Германияның, ГДР-нин, Польшаның болгаш Чехословакияның ажылчы коннарының төлээлекчилериниң ужуражыышкыны болган. Ужуражыышкынының киржикчилери париж дугуржулгаларынга удур Европаның ажылчы коннарының конференциязын чорударының дугайында Францияның бүдүрүлгелериниң профэвилел комитеттериниң кыйгырыын чугаалажып көрген.

Лейпцигтиң бүдүрүлгелериниң коллективтериниң саналын ёзугаар конференцияны апрель 22-ден 24-ке чедир Лейпцигке эрттирер деп айыткан. Конференцияга белеткелге болгаш ону эрттиреринде Лейпцигке келир улустар аразының организакчы комитедин соңгаан.

(СЭТА).

АКШ-та ажыл соксадыышкынының шимчээшкини

НЬЮ-ЙОРК. Атлантадан (Георгия штат) Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары болза, март 15-те АКШ-тың Мурнуу Чөөн 9 штаттарында «Саузери белл телефон компани» деп телефон компаниязының 50 мүн ажылчыннары болгаш албан-хаакчылары ажыл соксадыышкынын чарлаан. Харылзаа ажылдакчыларының профэвилелиниң (бүдүрүлге профэвилелериниң конгрезинге кирип турар) даргазы Смалвуд ажыл соксадыышкыны болза, ажыл соксадыышкынын хоругдап турар түүлү чаа керээге кирерин компания чүткүлдүү-биле оралдажып турарындан болган деп медеглээн. Компания ажылчыннарга ажыл төлевирин улгаттырарындан база ойталап турар.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. Луисвилльден (Кентукки штат) Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң дыңнадыы-биле алырга, март 15-те «Луисвилль Энд нэшвилл рейлроуд компанияга» хамаржып турар демир орукчуң 25 мүн хире ажылчыннары болгаш албан-хаакчылары күш-ажылдың байдалын экижидерин негевишаан, ажыл соксадыышкынын чарлаач.

(СЭТА).

Суданда демир-орукчуларның ажыл соксадыышкыны

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң Хартумдан дамчыдып турарын ёзугаар алырга, Суданның демир-орукчуларының март 12-де эгелээн бүгү-нитти ажыл соксадыышкыны Суданпорт биле Атбара болгаш Суданның найыслалы Хартум аразының демир орук шимчээшкинин долузу-биле соксаткан.

Хартумдан Суданның төп болгаш мурнуу районнарынче баар хем судноларының чоруушкуну (ол судоходство Суданның демир орук администрациязының эргезинде турар) база долузу-биле соксаан.

* * *

ЛОНДОН. Хартумдан Рейтер агентилелиниң корреспондентизиниң дыңнадып турары болза, март 13-те Суданның 20 мүн демир орук ажылчыннары беш хонуктун ажыл соксадыышкынын чарлаан. Демир орук болгаш пароход харылзаазы бүгү Суданда доктааган. Порттарда ажыл соксап турар.

«Күш-ажылдың эки байдалдарын тургузар дугайында профэвилелиниң негелдезин демир орук эзлери ойталап каапканынга» удурланганының демдээ кылдыр Суданның демир-орукчуларының профэвилел конференциязы ажыл соксадыышкынын чарлаан. Профэвилелин чөпшээрежилге кылырынче бүзүредир дээш оралдажыышкыннар чедиишкин чок буурап дүшкен.

(СЭТА).

АКШ бодунуң чалчаларын чепсеглеп турар

Даштыкы күрүнелерге шериг дузаламчызының дугайында АКШ-тың конгрезинге Эйзенхауэрниң илеткели

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тың президентизи Эйзенхауэр 1954 чылдың ийиги чартыының дургузунда «бот-боттарының айыыл чок чоруун хандыржырының программазының күүселдезинин дугайында» эзлчеглиг илеткелди АКШ-тың конгрезинче март 14-те чорудуп берген. (Ол программа дээрге, АКШ-тың эвилелчилерин болгаш чалчаларын чепсеглээрининиң программазы-дыр. — Тайылбыры редакциянын『).

Илеткелдиң сан-медээлерин ёзугаар алырга, ол программа ёзугаар акшаландырыышкыннарның кайгамчык хөй кезии шериг сорулгаларынга барган. 1949 чылдың октябрьдан эгелээш 1954 чылдың декабрь чедир АКШ өске чурттарның шериг чепсегленишткининге шупту 10,5 миллиард долларны берген, ооң иштинде 6 мүн ажыг самолёттарны, 36 мүн ажыг танкаларны, 36 мүн ажыг улуг бооларны болгаш оон-даа өскелерни берген.

1954 чылдың ийиги чартыында Европада агрессчи Соңгу-атлантика эвилелиниң чепсектиг күштеринге 700 миллиард доллар чорудуп берген. 1949 чылдан эгелээш ол аймактыг бериделер шупту барык 7,5 миллиард доллар болган. Соңгу-атлантика эвилелиниң кежигүннери болуп турар европа чурттарынга АКШ-тың чепсеглениишкиннерни эндере бүдүрер чорукту доннаштырганының түнелинде олар боттарының шериг чарыгдалдарын чыл деңнелинге хамаарыштыр алырга, 11 миллиард доллар чедирген.

1945 чылдан эгелээш Ыраккы Чөөн чүкче 1,9 миллиард долларның шериг материалдарын чоруткан. Илеткелдиң сан-медээлерин ёзугаар алырга 1954 чылдың ийиги чартыында Тайваньда чанкайшичи бөлүкке болгаш Мурнуу Кореяда лисынманчыларга шериг дузаламчызының хемчээлин улгаттырган болуп турар

АКШ-тың бодалы-биле алырга, амгы үеде Чоокку Чөөн чүкте тургустунуп турар агрессчи блокка кирер ужуралуг чурттарга шериг оок-чемзээн дужаар чорукту АКШ-тың улгаттырып турары илеткелден илдең болуп турар.

Пакистан шериг хемчегленинин талазы-биле «улуг күжениишкинни кылып турар» деп илеткелде айтып турар.

Илеткелдиң сан-медээлерин ёзугаар алырга, 1955 чылдың июнь 30-де доостур бо сан-хөө чылында Чоокку Чөөн чүкче, Африкага болгаш Мурнуу Азияга 383 миллион долларның шериг оок-чемзээн дужааган турар.

1954 чылдың ийиги чартыында шериг дузаламчызының талазы-биле чүткүл капиталистиг делегейниң «экономика талазы-биле кошкак хөгжүлделиг районунче» салдынган турган деп илеткелде чугаалап турар. Америк империалистерниң ол чурттарже бедик сонуургалын тайылбырлавышаан, илеткелдин тургузукчулары: «кошкак хөгжүлделиг чурттарны каттыштыр алырга, олар чер бөмбүрөөнде эн-не чугула минералдарның болгаш чиг-эгтиг улуг үнер дезу болуп турар болгаш ол чурттарда эң үнелиг шериг базалары тургустунган» деп айтып турарлар.

ССРЭ-ниң болгаш Кыдат Улус Республиканың кайгамчык улуг экономиктиг чедиишкиннери кошкак хөгжүлделиг чурттарга саңлдар чедирип болур дугайты илеткелде дүвүрөөзин илергейлетиниң турар.

Совет Эвилели кошкак хөгжүлделиг чурттарның «улетпүрүнге болгаш көдээ ажыл-агыйынга техника болгаш акша мөнгүн дузаламчызын көргүзер дугайында тодаргай саналдарының санын көвүдедип турар» дугайты илеткелдиң авторлары аажок сагышсыраан.

(СЭТА).

Араб чурттарның шериг организациязының планнарынга хамаарыштыр

НЬЮ-ЙОРК. Дамаскадан Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң дыңнадыы турары болза, Сирия, Египет, Сауд Аравиязы араб чурттарының камгалал организациязын тургузар боттарының планнарын боттандырарын улам чылавышаан, штабы Дамаскага турар апаар каттышкан командылалды Египеттиң төлээлекчизи удуртурун дугуржуп алганнар.

Каттышкан командылал организациязының киржикчилери чурттарының армиязын чүгле дайын үеинде бүрүн хынаар апаар деп Сирияның даштыкы херектер министри Халед Азем медеглээнин корреспондент оон ынай дыңнадып турар. Тайбың үеде кол командылакчының эргезинге бо армияның чүгле чамдык кезектери турар апаар.

(СЭТА).

МУРНУУ ВЬЕТНАМДА БАЙДАЛ

ПАРИЖ. Парлалганың дыңнадыы-биле алырга, Мурнуу Вьетнамда шериг-политиктиг байдал дыка дүшкүүрлүг болуп артышаан. Чазак шериглериниң болгаш шажын секталарының чепсектиг отрядтарының аразында дайын чорудулгалары үргүлчүлевишаан турар.

Кадыг-дошкун тулчуушкуннар Сайгонну чөөн болгаш мурнуу-чөөн талазында болуп турар деп «Юманите» солун бижээн. Бо районда «Хоа-хао» секталар отрядтарынга удур Нго Динь Дьемниң армиязының 30 ажыг батальоннары тулчуп турар. Бо үеде Нго Динь Дьемниң чазаа Мурнуу Вьетнамның девискээриниң чартык кезииниң биче эвезин хынап турарын солун медеглээн.

Нго Динь Дьемниң корум-чуруму чүгле долларларда туттунуп турар деп солун бижип турар.

Бо корум-чурумнуң уржуу болза, улам күштелип турар дайын анархия, болгаш чонну массалыы-биле эттеп согары болур. Женева дугуржулгаларын күүседир болгаш чондан деткимчени ап турар национал чаңгыс эптиң чазаан тургузар болза, чүгле ынчаарда бо байдалга төнчү салып болур.

(СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

ЧАГЫКЧЫЛАРГА

„ШЫН“

солунну үзүктел чокка алыры-биле чагыдылганы узадыры чугула

Чагыдылганы хүлээп алырын, а ол ышкаш чагыдылганың хуусаазын узадырын харылзааның бүгү-ле конторалары, салбырлары, агентилери база почтальоннар чорудуп турар.

КИНОПРОКАТТЫҢ ТЫВА КОНТОРАЗЫ

областың экраннарынче

СООК ДАЛАЙ

деп чаа кинону үндүрген.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң ералакчызының иштики информация килдизиниң —3-88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый килдизиниң — 3-68, культура болгаш амыдырал чагаа килдистериниң база бухгалтерияның—3—65.

ТС—01832. Культура эргелелиниң типографиязы